

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра основ медицини**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
декан факультету здоров'я
та фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
“30” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФАРМАКОЛОГІЯ

Рівень вищої освіти:	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань:	22 Охорона здоров'я
Спеціальність:	227 Терапія та реабілітація
Освітня програма:	Фізична терапія, ерготерапія
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова навчання:	українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Фармакологія**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **22 Охорона здоров'я** спеціальності **227 Терапія та реабілітація**, освітньої програми «**Фізична терапія, ерготерапія**».

Розробники: Філак Ф.Г. – канд. мед. наук, доцент кафедри основ медицини

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні **кафедри основ медицини**

протокол №15 від «25» червня 2025 р.

Завідувачка кафедри Ксенія МЕЛЕГА

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

протокол № 12 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120	3
Кількість модулів – 2	Семестр:
Тижневих годин для денної форми навчання: 4 аудиторних – 50 самостійної роботи студента – 70	7
	Лекції:
	20
	Практичні (семінарські):
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:
	30
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:
	70

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фармакологія є обов'язковою та важливою ланкою в системі медико-біологічних наук, яка забезпечує фундаментальні теоретичні знання, на базі яких будується підготовка майбутнього працівника в системі збереження здоров'я. На основі наукових знань сформувати теоретичні знання та практичні навички щодо засвоєння основних питань з медичної рецептури, фармакології, фармакологічного маркетингу, та фармакологічної безпеки ліків. Навчити студентів принципам ефективного і безпечного вибору лікарських засобів та їх режимів дозування для проведення індивідуалізованої, контрольованої фармакотерапії з використанням основних даних з фармакокінетики, фармакодинаміки, фармакогнозії, фармакогенетики, фармакоеконіміки, фармакоепідеміології, взаємодії лікарських засобів, небажаним лікарським реакціям. Основними завданнями дисципліни є:

- освоєння загальних принципів оформлення рецептів та складання рецептурних прописів;
- вміння аналізувати дію лікарських засобів за сукупністю їх фармакологічних ефектів, механізмів і локалізації дії, фармакокінетики.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
- здатність працювати в команді
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово
- здатність спілкуватися іноземною мовою
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Професійні компетентності за професійним стандартом «Асистент фізичного терапевта»:

- Здатність знаходити та обирати методи для комплексного підходу до розв'язання проблем та прийняття рішень
- Здатність діяти на основі етичних міркувань, принципів і цінностей асистента фізичного терапевта
- Здатність вільно спілкуватися державною мовою усно та письмово
- Здатність виконувати професійну діяльність з дотриманням вимог техніки безпеки та охорони праці.
- Здатність до пошуку та отримання надійної, достовірної та науково обґрунтованої інформації, необхідної для професійної діяльності асистента фізичного терапевта, з різних джерел, в тому числі з використанням інформаційних і комунікаційних технологій
- Здатність виконувати поставлені завдання під керівництвом фізичного терапевта.

Перелік трудових функцій (професійних компетентностей) за трудовою дією або групою трудових дій:

- Здатність вести записи та відповідну документацію з фізичної терапії
- Здатність надавати домедичну допомогу
- Здатність реалізовувати програму фізичної терапії
- Здатність забезпечити доступність послуг з фізичної терапії
- Здатність співпрацювати з зацікавленими сторонами з питань фізичної терапії
- Здатність розширювати функціональні можливості особи з руховим порушенням і сприяти дотриманню здорового способу життя

Спеціальних (фахових):

- здатність пояснити пацієнтам, клієнтам, родинам, членам міждисциплінарної команди, іншим медичним працівникам потребу у заходах фізичної терапії, ерготерапії, принципи їх використання і зв'язок з охороною здоров'я
- здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії
- здатність враховувати медичні, психолого-педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії
- здатність провадити безпечну для пацієнта/клієнта та практикуючого фахівця практичну діяльність з фізичної терапії, ерготерапії у травматології та ортопедії, неврології та нейрохірургії, кардіології та пульмонології, а також інших областях медицини
- здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії
- здатність проводити оперативний, поточний та етапний контроль стану пацієнта/клієнта відповідними засобами й методами (додаток 3) та документувати отримані результати
- здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов
- здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів
- здатність знаходити шляхи постійного покращення якості послуг фізичної терапії та ерготерапії

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Фармакологія» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

- ОК 8 «Анатомія людини»;
- ОК 11 «Фізіологія людини»;
- ОК 17 «Основи практичної діяльності у фізичній терапії (вступ до спеціальності);
- ОК 21 «Пропадевтика та основи педіатрії»;
- ОК 25 «Пропадевтика внутрішньої медицини»
- ОК 29 «Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів»

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до ОП вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних *результатів навчання (ПРН)*:

Програмні результати навчання
Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).
Використовувати сучасну комп'ютерну техніку; знаходити інформацію з різних джерел; аналізувати вітчизняні та зарубіжні джерела інформації, необхідної для виконання професійних завдань та прийняття професійних рішень.
Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.
Надавати долікарську допомогу при невідкладних станах та патологічних процесах в організмі; вибирати оптимальні методи та засоби збереження життя.
Реалізувати індивідуальні програми фізичної терапії, ерготерапії.
Застосовувати сучасні науково-доказові дані у професійній діяльності.
Безпечно та ефективно використовувати обладнання для проведення реабілітаційних заходів, контролю основних життєвих показників пацієнта, допоміжні технічні засоби реабілітації для пересування та самообслуговування.
Проводити інструктаж та навчання клієнтів, членів їх родин, колег і невеликих груп.

Очікувані результати навчання з дисципліни
<p>Знання: розкрити студентам зміст курсу “Фармакологія” як наукової дисципліни, лікарську рецептуру, систематизації лікарських засобів за фармакологічними групами та особливостей їх раціонального застосування.</p> <p>Фармакодинаміку та фармакокінетику лікарських засобів. Засоби, які впливають на серцево-судинну, дихальну систему, органів травлення, нервову систему. Засоби, що діють на функцію нирок, обмін речовин, кровотворення, на систему зсідання крові та фібриноліз. Гормональні та антигормональні препарати. Вітаміни та вітаміноподібні препарати. Засоби, що впливають на імунітет. Засоби для лікування алергійних та інфекційних захворювань.</p>
<p>Розуміння: структури лікарського рецепта, різницю між фармацевтичною та лікарською рецептурою, розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності, приймати обґрунтовані рішення. Застосовувати знання з фармакології та медичної рецептури в практичних ситуаціях. Основні шляхи фармакологічної корекції захворювань, порушень функції органів та систем.</p>
<p>Застосувати: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Рецепти на лікарські препарати у різних лікарських формах при захворюваннях різних органів і систем відповідно до сучасного законодавства України.</p>
<p>Аналізувати: види лікарським форм (тверді, рідкі, м'які, газовані), правила їх прописування. Особливості прописування рецептів на наркотичні і отруйні речовини. Аналізувати терапевтичну ефективність лікарських засобів, побічні ефекти вивчених лікарських засобів. Питання комбінування та взаємодії лікарських засобів з урахуванням фармакологічної сумісності. аналізувати механізми дії лікарських засобів, що застосовують при різних патологіях.</p>
<p>Здатність сформувати у студентів практичні навички, зокрема виписування рецептів на лікарські препарати у різних лікарських формах. Сформувати у студентів теоретичні знання щодо заходів, що запобігають виникненню та сприяють усуненню небажаних реакцій і взаємодії з іншими лікарськими засобами. Здатність класифікувати терапевтичні групи лікарських препаратів.</p> <p>Розраховувати дозу препарату відповідно до віку та індивідуального стану пацієнта. Здатність працювати в команді.</p>
<p>Оцінювання: рекомендацій і обґрунтування найбільш раціональних замінників препаратів у разі їх відсутності в аптеці для подальшого їх використання у практичній діяльності. оцінювання результатів лабораторних досліджень.</p>

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи навчання при вивченні дисципліни

Пояснювально-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи лекцію, з навчальної або методичної літератури у "готовому" вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення.

Репродуктивний метод. Застосування вивченого на основі зразка, моделі діяльності або загально прийнятих підходів під час практичних занять. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам - в аналогічних до

представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи доцільні джерела й засоби під час лекційних і практичних занять, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, наводить систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Здобувачі ступеня магістр стають ніби свідками і співучасниками наукового пошуку.

Пошуковий, або евристичний метод. Використовується в тій чи іншій мірі у всіх формах навчальних занять та під час індивідуальної чи самостійної роботи студента. Його суть - в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань, в визначених випадках під керівництвом лектора, або на основі наведених прикладів і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над навчально-методичною літературою.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усного або письмового інструктажу ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження й виміри, наприклад, об'єму та інтенсивності фізичного навантаження, виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- виконання письмових завдань;
- відповіді на лабораторних заняттях;
- виконання індивідуальних завдань з демонстрацією практичних навичок;
- аналітичні звіти, реферати
- співбесіда за результатами самостійної роботи;
- тести;
- розв'язування ситуативних задач;
- іспит

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: **виконання письмових завдань, виступи на семінарських заняттях.**

Форма модульного контролю: **відповідь на теоретичні питання, тестування**

Форма підсумкового семестрового контролю: **іспит.**

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами (табл.5.1).

Таблиця 5.1. Загальна шкала оцінювання: рейтингова, національна та ECTS

СУМА БАЛІВ за 100-бальною шкалою	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	не задовільно з можливістю повторного складання
1-34	F	не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальна оцінка за один змістовий модуль складається з оцінок за результатами поточного модульного контролю та письмового тестування (табл. 5.2, 5.3).

Таблиця 5.2. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Таблиця 5.3. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	-	-	-	-
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	14	40	16	40
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	16	10	14	10
Презентація	-	-	-	-
Реферат	-	-	-	-
Есе (твір роздум)				
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії модульного поточного оцінювання

Модульне поточне оцінювання проводиться під час лабораторних занять. Оцінка складається з оцінок за відповіді на лабораторних заняттях (1-10 балів за кожен відповідь),

Відповіді на два теоретичні питання (1-5 балів на кожне питання), оцінок за тестовий контроль (1-10 балів), за участь в обговоренні виступів та презентаційних матеріалів (1-10) балів. Максимальна оцінка за модульне поточне оцінювання – **50** балів (табл.5.4).

Відпрацювання пропущених практичних занять здійснюється згідно графіка відпрацювань у визначений час в чергових викладачів. При цьому потрібно показати написаний від руки конспект з пропущеної теми, пройти тестовий контроль або усно відповісти на поставлені питання, виконати практичне завдання, визначене викладачем.

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі.

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 10 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
10-8	Студент повною мірою розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, вільно оперує поняттями і науковою термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну думку щодо відповідної теми і здатний аргументовано її доводити.
7-5	Загалом матеріал самостійної роботи викладений достатньо повно, але студент припускається певних помилок при виконанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, трапляються неточності, деякі питання розкриті неповністю.
4-3	Студент неповністю розкриває питання, винесені для самостійного опрацювання, слабо розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає нелогічно, непослідовно.
2-1	Виконана робота виглядає нашвидку зробленою чи незакінченою. Наявні значні фактичні помилки, незрозумілості, нерозуміння теми або невідповідність викладеного матеріалу передбаченій темі для самостійного опрацювання.

Таблиця 5.4. Шкала поточного оцінювання модульної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Усна відповідь на лабораторних заняттях	1-10	10
Теоретичні питання (два питання, за кожну правильну відповідь нараховується 5 балів)	1-5	10
Тестовий контроль знань на заняттях (за кожну правильну відповідь нараховується 2 бали)	1-10	10
Обговорення, виступи та презентаційні матеріали	1-10	10

Самостійна робота (за якість конспектів лекцій та виконаних домашніх завдань)		10
Разом		50

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульний контроль проводиться шляхом аналізу показників поточної успішності та написання письмової модульної контрольної роботи, яка складається з вирішення тестових завдань, ситуативних задач та теоретичних питань. Оцінювання модульної контрольної роботи проводиться за **50** бальною шкалою: два теоретичні питання по 10 балів, тестові завдання кожне по 3 бали. Пропонується 10 варіантів тестів по 10 питань в кожному варіанті. Всього 100 тестових завдань. На кожне питання дається 5 варіантів відповідей. Правильними можуть бути від одного до 4 відповідей. За допомогою письмової модульної контрольної роботи оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою від 0 до 50 балів. До цієї оцінки додається оцінка за модульне поточне оцінювання від 0 до 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Іспит є підсумковою формою контролю. Іспит проводиться у формі письмового тестування та відповідей на два усних теоретичних питання екзаменаційного білету за такими критеріями:

Критеріями оцінювання письмового тестування є кількість правильних відповідей за одним з варіантів тестів в білеті. В кожному варіанті є 10 тестових завдань з правильними та неправильними відповідями. Правильна відповідь в кожному окремому тесті оцінюється в 4 бали, разом 40 балів. За допомогою письмового тестування оцінюється ступінь освоєння пройденого матеріалу за рейтинговою оцінкою. Відповідь за одне теоретичне питання максимально оцінюється в 30 балів, разом за два теоретичні питання 60 балів. Позитивну оцінку отримує студент, який набрав суму балів від 60 до 100.

Критерії оцінювання усних відповідей на питання екзаменаційного білету:

Оцінку **«відмінно» (90-100 балів, А)** заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

Оцінку **«добре» (82-89 балів, В)** – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

Оцінку **«добре» (74-81 бал, С)** заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

Оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях, чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

Оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

Оцінка «не задовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

Оцінку «не задовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;
- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Лекційний курс

Тема 1. Загальна фармакологія. Рецептура.

Тема 2. Лікарські речовини, що впливають на периферійну нервову систему.

Тема 3. Лікарські речовини, що впливають на вегетативну нервову систему.

Тема 4. Засоби, що впливають на адренорецептори. Лікарські засоби, що використовуються при порушеннях мозкового кровообігу.

Тема 5. Лікарські речовини, які застосовуються при коронарній недостатності, гіпертензії. Кардіотонічні та протиаритмічні засоби.

Практичний курс

Тема 1. Фармакокінетика і фармакодинаміка лікарських речовин. Взаємодія лікарських речовин. Поняття про рецептуру. Форми рецептурного бланку. Способи виписування рецептів.

Тема 2. Засоби для місцевої анестезії. Класифікація. Механізм дії. Показання до застосування. Побічні ефекти. В'язучі засоби, класифікація, препарати. Подразнюючі засоби, класифікація. Обволакуючі.

Тема 3. Будова синапсу. Засоби, що впливають на передачу збудження в еферентних нервах. Засоби, що впливають на холінорецептори, класифікація холінорецепторів. Лікарські речовини,

що впливають на М-холінорецептори. Класифікація, механізм дії. Антихолінестеразні речовини.

Тема 4. Особливості дії окремих представників М-холіноблокаторів. Речовини, що впливають на Н-холінорецептори. Класифікація, препарати, механізм дії, показання до застосування. Міорелаксанти.

Тема 5. Засоби, що впливають на симпатичну іннервацію (адренорецептори). Адреноміметики, класифікація, препарати, механізм дії. Адреноблокатори, класифікація, препарати, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Показання до застосування. Симпатолітики, механізм дії, застосування, побічні ефекти.

Тема 6. Антиангінальні засоби, визначення, класифікація. Механізм дії антиангінальних засобів. Показання до застосування. Побічна дія. Антгипертензивні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Лікарські речовини, що використовуються при порушенні мозкового кровообігу.

Тема 7. Джерела отримання та фармакокінетика, фармакодинаміка кардіотонічних засобів. Особливості дії кардіотонічних засобів. Побічні ефекти при застосуванні кардіотонічних засобів. Протиритмічні засоби, класифікація, застосування.

Модульний контроль № 1

Змістовий модуль 2.

Лекційний курс

Тема 6. Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання.

Тема 7. Лікарські засоби, що впливають на функції органів травлення.

Тема 8. Анальгетики. Препарати вітамінів та їх похідні. Засоби, що збуджують так і гальмують ЦНС.

Тема 9. Лікарські засоби, що впливають на процеси алергії. Імунотропні препарати. Гормональні препарати.

Тема 10. Протимікробні і противірусні засоби.

Практичний курс

Тема 8. Стимулятори дихання, визначення, класифікація. Механізм дії аналептиків. Показання до застосування. Побічна дія. Протикашльові засоби. Класифікація, препарати, особливості дії окремих препаратів. Відхаркуючі засоби. Бронхолітичні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Засоби для лікування набряку легень.

Тема 9. Засоби, що впливають на апетит, визначення, класифікація. Механізм дії гіркот. Показання до застосування. Побічна дія. Антацидні засоби., Особливості дії окремих препаратів. Блювотні та проти блювотні засоби. Гастропротектори.

Тема 10. Анальгетики, визначення, класифікація. Наркотичні анальгетики, джерела отримання. Механізм дії, застосування. Застосування, побічна дія. Ненаркотичні анальгетики. Класифікація, препарати. Механізм дії. Препарати вітамінів та їх похідні. Жиророзчинні вітаміни. Водорозчинні вітаміни.

Тема 11. Антидепресанти, класифікація, механізм дії, застосування. Психостимулятори. Механізм дії. Вплив на органи і системи. Застосування. Особливості дії окремих препаратів. Адаптогени та ноотропні засоби. Вплив на організм. Застосування. Засоби для наркозу. Особливості дії наркозних засобів. Побічні ефекти. Снодійні засоби, класифікація, механізм дії. Особливості дії похідних бензодіазепіну та барбітурової кислоти. Аналептики.

Тема 12. Протиалергічні засоби, класифікація. Механізм дії протиалергічних засобів. Показання до застосування, побічна дія. Імунотропні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Гормони, визначення, класифікація. Гормональні препарати стероїдної будови. Класифікація Особливості дії окремих препаратів.

Тема 13. Антибіотики, класифікація, механізм дії. Покази, протипокази. Противірусні препарати, механізм дії, покази, побічна дія. Протигрибкові засоби.

Модульний контроль № 2

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	Денна форма				
		Л	П	Лаб.	Інд.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1						
Вступ у фармакологію. Фармакокінетика і фармакодинаміка лікарських речовин.						
Тема 1. Загальна фармакологія. Рецептатура. Фармакокінетика і фармакодинаміка лікарських речовин. Взаємодія лікарських речовин. Поняття про рецептатуру. Форми рецептурного бланку. Способи виписування рецептів.	9	2		2	5	
Тема 2. Засоби для місцевої анестезії. Класифікація. Механізм дії. Показання до застосування. Побічні ефекти. В'язучі засоби, класифікація, препарати. Подразнюючі засоби, класифікація. Обволакуючі.	7			2	5	
Тема 3. Будова синапсу. Засоби, що впливають на передачу збудження в еферентних нервах. Засоби, що впливають на холінорецептори, класифікація холінорецепторів. Лікарські речовини, що впливають на М-холінорецептори. Класифікація, механізм дії. Антихолінестеразні речовини.	9	2		2	5	
Тема 4. Особливості дії окремих представників М-холіноблокаторів. Речовини, що впливають на Н-холінорецептори. Класифікація, препарати, механізм дії, показання до застосування. Міорелаксанти.	9	2		2	5	
Тема 5. Засоби, що впливають на симпатичну іннервацію (адренергічні речовини). Адреноміметики, класифікація, препарати, механізм дії. Адреноблокатори, класифікація, препарати, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Показання до застосування. Симпатолітики, механізм дії, застосування, побічні ефекти.	9	2		2	5	
Тема 6. Лікарські речовини, які застосовуються при коронарній недостатності, гіпертензії. Кардіотонічні та протиаритмічні засоби. Антиангінальні засоби, визначення, класифікація. Механізм дії антиангінальних засобів. Показання до застосування. Побічна дія. Антигіпертензивні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Лікарські речовини, що використовуються при порушенні мозкового кровообігу.	8	2		1	5	

Тема 7. Джерела отримання та фармакокінетика, фармакодинаміка кардіотонічних засобів. Особливості дії кардіотонічних засобів. Побічні ефекти при застосуванні кардіотонічних засобів. Протиаритмічні засоби, класифікація, застосування.	5			1	4	
Модульний контроль 1	2			2		
Разом за змістовим модулем 1	58	10		14	34	
Змістовий модуль 2 Спеціальна фармакологія						
Тема 8. Лікарські засоби, що впливають на функції органів дихання. Стимулятори дихання, визначення, класифікація. Механізм дії аналептиків. Показання до застосування. Побічна дія. Протикашльові засоби. Класифікація, препарати, особливості дії окремих препаратів. Відхаркуючі засоби. Бронхолітичні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Засоби для лікування набряку легень.	10	2		2	6	
Тема 9. Лікарські засоби, що впливають на функції органів травлення. Засоби, що впливають на апетит, визначення, класифікація. Механізм дії гіркот. Показання до застосування. Побічна дія. Антацидні засоби., Особливості дії окремих препаратів. Бловотні та проти бловотні засоби. Гастропротектори.	10	2		2	6	
Тема 10. Анальгетики. Препарати вітамінів та їх похідні. Засоби, що збуджують так і гальмують ЦНС. Анальгетики, визначення, класифікація. Наркотичні анальгетики, джерела отримання. Механізм дії, застосування. Застосування, побічна дія. Ненаркотичні анальгетики. Класифікація, препарати. Механізм дії. Препарати вітамінів та їх похідні. Жиророзчинні вітаміни. Водорозчинні вітаміни.	10	2		2	6	
Тема 11. Антидепресанти, класифікація, механізм дії, застосування. Психостимулятори. Механізм дії. Вплив на органи і системи. Застосування. Особливості дії окремих препаратів. Адаптогени та ноотропні засоби. Вплив на організм. Застосування. Засоби для наркозу. Особливості дії наркозних засобів. Побічні ефекти. Снодійні засоби, класифікація, механізм дії. Особливості дії похідних бензодіазепіну та барбітурової кислоти. Аналептики.	8			2	6	
Тема 12. Протиалергічні засоби, класифікація. Механізм дії протиалергічних засобів. Показання до застосування, побічна дія. Імунотропні	10	2		4	6	

засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Гормони, визначення, класифікація. Гомонопрепарати стероїдної будови. Класифікація Особливості дії окремих препаратів.						
Тема 13. Антибіотики, класифікація, механізм дії. Покази, протипокази. Противірусні препарти, механізм дії, покази, побічна дія. Протигрибкові засоби.	10	2		2	6	
Модульний контроль 2	2			2		
Разом за змістовим модулем 2	62	10		16	36	
Усього годин	120	20		30	70	

6.3. Теми практичних (лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1.		
1	Фармакокінетика і фармакодинаміка лікарських речовин. Взаємодія лікарських речовин. Поняття про рецептуру. Форми рецептурного бланку. Способи виписування рецептів.	2
2	Засоби для місцевої анестезії. Класифікація. Механізм дії. Показання до застосування. Побічні ефекти. В'язучі засоби, класифікація, препарати. Подразнюючі засоби, класифікація. Обволакуючі.	2
3	Будова синапсу. Засоби, що впливають на передачу збудження в еферентних нервах. Засоби, що впливають на холінорецептори, класифікація холінорецепторів. Лікарські речовини, що впливають на М-холінорецептори. Класифікація, механізм дії. Антихолінестеразні речовини.	2
4	Особливості дії окремих представників М-холіноблокаторів. Речовини, що впливають на Н-холінорецептори. Класифікація, препарати, механізм дії, показання до застосування. Міорелаксанти.	2
5	Засоби, що впливають на симпатичну іннервацію (адренергічні речовини). Адреноміметики, класифікація, препарати, механізм дії. Адреноблокатори, класифікація, препарати, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Показання до застосування. Симпатолітики, механізм дії, застосування, побічні ефекти.	2
6	Антиангінальні засоби, визначення, класифікація. Механізм дії антиангінальних засобів. Показання до застосування. Побічна дія. Антигіпертензивні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Лікарські речовини, що використовуються при порушенні мозкового кровообігу.	1
7	Джерела отримання та фармакокінетика, фармакодинаміка кардіотонічних засобів. Особливості дії кардіотонічних засобів. Побічні ефекти при застосуванні кардіотонічних засобів. Протиаритмічні засоби, класифікація, застосування.	1
	Змістовий модуль 1	2
Змістовий модуль 2.		
8	Стимулятори дихання, визначення, класифікація. Механізм дії аналептиків. Показання до застосування. Побічна дія. Протикашльові засоби. Класифікація, препарати, особливості дії окремих препаратів. Відхаркуючі засоби. Бронхолітичні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Засоби для лікування	2

	набряку легень.	
9	Засоби, що впливають на апетит, визначення, класифікація. Механізм дії гіркот. Показання до застосування. Побічна дія. Антацидні засоби., Особливості дії окремих препаратів. Блювотні та проти блювотні засоби. Гастропротектори.	2
10	Анальгетики, визначення, класифікація. Наркотичні анальгетики, джерела отримання. Механізм дії, застосування. Застосування, побічна дія. Ненаркотичні анальгетики. Класифікація, препарати. Механізм дії. Препарати вітамінів та їх похідні. Жиророзчинні вітаміни. Водорозчинні вітаміни.	2
11	Антидепресанти, класифікація, механізм дії, застосування. Психостимулятори. Механізм дії. Вплив на органи і системи. Застосування. Особливості дії окремих препаратів. Адаптогени та ноотропні засоби. Вплив на організм. Застосування. Засоби для наркозу. Особливості дії наркозних засобів. Побічні ефекти. Снодійні засоби, класифікація, механізм дії. Особливості дії похідних бензодіазепіну та барбітурової кислоти. Аналептики.	2
12	Протиалергічні засоби, класифікація. Механізм дії протиалергічних засобів. Показання до застосування, побічна дія. Імунотропні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів.	2
13	Гормони, визначення, класифікація. Гомонопрепарати стероїдної будови. Класифікація Особливості дії окремих препаратів.	2
14	Антибіотики, класифікація, механізм дії. Покази, протипокази. Противірусні препарти, механізм дії, покази, побічна дія. Протигрибкові засоби	2
	Змістовий модуль 2	2
	Разом	30

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Денна к-сть годин
Змістовий модуль 1.		
1	Засоби для наркозу. Снотворні засоби.	5
2	Протипаркінсонічні засоби.	5
3	Протиепілептичні засоби.	5
4	Психотропні засоби. Нейролептики. Транквілізатори. Седативні засоби. Препарати літію.	5
5	Сечогінні засоби.	5
6	Психостимулятори.	5
7	Жовчогінні засоби. Гепатопротектори.	5
Змістовий модуль 2.		
1	Засоби, що впливають на міометрій.	6
2	Антиатеросклеротичні засоби.	6
3	Фітотерапія. Гомеопатія.	6
4	Основні принципи хіміотерапії. Протиухлинні засоби.	6
5	Протигрибкові і протиглісні засоби.	6
6	Гострі отруєння лікарськими засобами.	5

Разом	70
-------	----

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА (у разі потреби)

Обладнання: мультимедійне обладнання;

Програмне забезпечення: робоча програма; електронні варіанти лекцій, презентації лекційного матеріалу, навчальний посібник до лабораторних (семінарських) занять та самостійної роботи.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Грига І.В. Курс лекцій з фармакології. – Ужгород: Патент, 2000.410с.
2. Нековаль І.В. Фармакологія: підручник /І.В. Нековаль, Т.В.Казанюк. 10-е вид., переробл. і доповн. – К.: ВСВ «Меіцина», 2022. 552 с.
3. Основи лікарської рецептури : навч. посібник / за ред.. К.А. Посохової, О.М. Олещук. - Тернопіль: ТДМУЮ, 2015. - 92 с.
4. Фармакологія. Підручник для студентів медичних університетів / І.С. Чекман, В.М. Бобирьов, Н.О. Горчакова, Л.І. Казак та ін./Видання 4-те - Вінниця: Нова книга, 2017.-784 с.
5. Фармакологія. Курс лекцій. Наукове видання. - Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. - 512 с.
6. Фармакологія /М.П. Скакун, К.А. Посухова. - 2-ге вид., без змін. - Тернопіль: ТДМУ, 2019. - 740 с.
7. Філак Ф.Г., Грига І.І. Фармакологія: навчальний посібник /Ф.Г.Філак, В.І. Грига – ФОП Сабов А.М. – 2022. – 107 с.

Допоміжна література

1. Бобирьов В.М. Афективні розлади: клінічний та психофармакологічний аспекти / Бобирьов В.М., Скрипніков А.М., Телюков О.С. – Полтава, 2015. – 112 с.
2. Дроговоз С.М., Страшний В.В., Фармакологія на допомогу лікарю, провізору, студенту: Підручник - довідник, 2002. - 480 с.
3. Залюбовська О.І., Коваль С.М., Литвинова О.М. Клінічна фармакологія., Підручник. - Х.: Видавничий дім «ІНЖЕК» 2003. - 688 с.
4. Скакун М.П., Посухова К. А. - Фармакологія - Тернополь: Укрмедкнига, 2003. – 740 с.
5. Фармакологія /Під ред.академіка І.С. Чекмана. – К.: «Вища школа», 2001.– 490 с.
6. Чекман І.С. Клінічна фітотерапія. К.: ООО Рада, 2003. - 610 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронний посібник до вивчення курсу «Основи фармакології та медичної рецептури» / П.М. Полушкін - Д.: ДНУ, 2015. - 428 с.
2. <http://pharmabook.net> – фармакологічний справочник
3. <https://testis.nuph.edu.ua>

ПИТАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ТЕОРЕТИЧНОЇ УСПІШНОСТІ**Змістовий модуль 1**

1. Фармакокінетика і фармакодинаміка лікарських речовин.
2. Взаємодія лікарських речовин.
3. Поняття про рецептуру. Форми рецептурного бланку.
4. Способи виписування рецептів.
5. Засоби для місцевої анестезії. Класифікація.
6. Механізм дії місцевої анестезії. Показання до застосування. Побічні ефекти.
7. В'язучі засоби, класифікація, препарати.
8. Подразнюючі і обволакуючі засоби, класифікація.
9. Будова синапсу. Засоби, що впливають на передачу збудження в еферентних нервах.
10. Засоби, що впливають на холінорецептори, класифікація холінорецепторів.
11. Лікарські речовини, що впливають на М-холінорецептори. Класифікація, механізм дії.
12. Антихолінергічні речовини.
12. Особливості дії окремих представників М-холіноблокаторів.
13. Речовини, що впливають на Н-холінорецептори. Класифікація, препарати, механізм дії, показання до застосування.
14. Міорелаксанти.
15. Засоби, що впливають на симпатичну іннервацію (адренорецептори).
16. Класифікація адренергічних речовин (адреноміметики), препарати, механізм дії.
17. Адреноблокатори, класифікація, препарати, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Показання до застосування.
18. Симпатолітики, механізм дії, застосування, побічні ефекти.
19. Лікарські речовини, що використовуються при порушенні мозкового кровообігу. Дозування.
20. Антиангінальні засоби, визначення, класифікація. Механізм дії антиангінальних засобів. Показання до застосування. Побічна дія.
21. Антигіпертензивні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів. Дозування.
22. Джерела отримання та фармакокінетика, фармакодинаміка кардіотонічних засобів.
23. Особливості дії кардіотонічних засобів. Дозування. Побічні ефекти при застосуванні кардіотонічних засобів.
24. Протиаритмічні засоби, класифікація, застосування. Дозування.

Змістовий модуль 2

1. Стимулятори дихання, визначення, класифікація. Механізм дії аналептиків. Показання до застосування. Побічна дія. Дозування.
2. Протикашльові засоби. Класифікація, препарати, особливості дії окремих препаратів. Дозування.
3. Відхаркуючі засоби. Механізм дії. Дозування.
4. Бронхолітичні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів.
5. Засоби для лікування набряку легень.
6. Засоби, що впливають на апетит, визначення, класифікація. Механізм дії гіркот. Показання до застосування. Побічна дія. Дозування.
7. Антацидні засоби, Особливості дії окремих препаратів. Блювотні та проти блювотні засоби. Гастропротектори. Побічна дія.
8. Анальгетики, визначення, класифікація.

9. Наркотичні анальгетики, джерела отримання. Механізм дії, застосування, побічна дія. Дозування.
10. Ненаркотичні анальгетики. Класифікація, препарати. Механізм дії. Побічна дія.
11. Препарати вітамінів та їх похідні. Жиророзчинні вітаміни. Водорозчинні вітаміни. Побічна дія.
12. Антидепресанти, класифікація, механізм дії, застосування.
13. Психостимулятори. Механізм дії. Вплив на органи і системи. Застосування.
14. Адаптогени та ноотропні засоби. Вплив на організм. Застосування.
15. Засоби для наркозу. Особливості дії наркозних засобів. Побічні ефекти.
16. Снодійні засоби, класифікація, механізм дії. Особливості дії похідних бензодіазепіну та барбітурової кислоти.
17. Аналептики. Класифікація, покази, дозування.
18. Протиалергічні засоби, класифікація. Механізм дії протиалергічних засобів. Показання до застосування, побічна дія. Дозування.
19. Імунотропні засоби, визначення, класифікація, механізм дії. Особливості дії окремих препаратів.
20. Гормони, визначення, класифікація. Гомонопрепарати стероїдної будови. Класифікація Особливості дії окремих препаратів.
21. Антибіотики, класифікація, механізм дії. Покази, протипокази. Дозування.
22. Противірусні препарати, механізм дії, покази, побічна дія. Дозування.
23. Протигрибкові засоби. Покази, Дозування.